

**ПОСИЛЕННЯ
КОНСОЛІДАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
НА ШЛЯХУ ВСТУПУ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний вищий навчальний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.
Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Лілія ЯКОВЛЕВА, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Протокол № 5 від 28.11.2024 р

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор, д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова

БОРІНШТЕЙН Євген, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

ПЕТИНОВА Оксана, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

АТАМАНЮК Зоя, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинев- м. Одеса, 17-18 жовтня 2024 року) / за ред. д. с. н., проф. Лісеєнко О. В. – 138 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2024

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2024

НІКОН Наталія	ПСИХОЛОГІЧНА ВРАЗЛИВІСТЬ ЧОЛОВІКІВ У КРИЗІ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ	46
АТАМАНЮК Зоя	ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МАНУПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	48
КРИВОШЕЯ Тетяна	МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ: ВИКЛИКИ, ОБМЕЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ	51
НАУМКІНА Світлана, ЄВЦЕНКО Роман	ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ КРОК ДО ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄС	54
ЯРОВА Ліліана	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ ТА ВИКЛИКАМИ ВОЄННОГО СТАНУ	57
ПАНАСЮК Валентин, МАКІЄВСЬКА Катерина	ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОГО СТАНУ	60
ПОПЛАВСЬКА Тетяна, ФЕДОРОВА Інна	ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДУЮЧОГО СОЦІАЛЬНОГО ІДЕАЛУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІДЕОЛОГІЇ	64
ЧОРНА Вікторія	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	67
PRONOZA Inna, KAZYUK Anatoly	THE ISSUE OF UKRAINE AND MOLDOVA IN THE GEOPOLITICAL SPACE OF THE EUROPEAN UNION	71
КОЗЛЕНКО Павло	БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ БАЧЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ВИМІРУ	73
РИБКА Наталія	УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСІВ СТЕРЕТИПІЗАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ	75
АФНАСЬЄВ Олександр	НАРАТИВИ І ДЕЗІНФОРМАЦІЙНІ ЗАГРОЗИ	78
ЖАРКИХ Володимир	СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА І ПРИНЦИПИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	81

Володимир ЖАРКИХ,
*доктор філософських наук, професор,
 завідувач кафедри філософії, історії та політології
 Національний університет «Одеська політехніка»*

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА І ПРИНЦИПИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сьогодні сучасна Європа, да і весь глобалізований світ, існують в стані соціальної небезпеки. Україна також перебуває в ситуації світоглядної незгоди. В неї спостережується поляризація соціальних сил, інтересів та очікувань, внаслідок чого постійно поглиблюються комунікативні розриви. Люди перестали розуміти друг друга. Комунікативні контакти перетворюються на незалежні монологи в яких ніхто нікого не слухає крім самого себе. Відповідно чому в таких контактах неможливо не тільки примірити соціальні розбіжності але і навіть визнати найбільш небезпечні загрози. Це не сприяє взаєморозумінню і погіршує ситуацію небезпеки, соціальної нестабільності і ворожнечі.

У мінливій реальності наших днів комунікація повинна фокусуватися на прагненні вирішувати розбіжності і досягати консенсусу мирним шляхом, краще всього в діалозі. Однак, в культурі сучасного глобалізованого українського соціального дискурсу комунікативні процеси все ще проходять в концепціях тоталітаризму. В результаті сторони комунікативного обміну приходять, в кращому разі, к тимчасовому і хиткому перемир'ю. Проблема створення гармонії і безпеки соціальних стосунків та умов для спільної, конструктивної дії навіть і не зачіпається. і не ставиться. Досягнення хлипкого компромісу здійснюється не через діалог, а через конфлікт. Його подолання означає пріоритет і безграничне панування одного рішення над другим. Бажання подолати супротивника любою ціною перевершує логіку конструктивного співробітництва. Така комунікативна культура примушує супротивників бачити друг в друге не людей, які відповідально оцінюють перспективи гармонізації колективного простору суспільства, а інструменти для затвердження своїх переконань і реалізації своїх планів. Замість продуктивного діалогу, сторони комунікативної події створюють антидіалогову ситуацію.

Цілком зрозуміло, що в контексті гострого протистояння ідей і думок трудно надіятися, що продуктивний кроскультурний діалог можна створити за короткий час. Але, якщо виходити з прагматичних концепцій створення позитивної культурної ідентичності суспільства і соціальної безпеки, імперативно важно знайти спільні цілі і хоча б тимчасову згоду. Серед опозиційних думок як у світовому масштабі, так в межах одної держави, необхідно знайти головні причини незгоди і

зробити наші ідеї ясними, як радив Ч.С. Пірс. Для цього треба відмовитись від абсолютизації позицій і проявити готовність не тільки говорити, але і слухати. Тоді існуючі проблеми стануть одною проблемою побудови конструктивного діалогу, в якому слухання стане не простою формальністю, а уважним проникненням в суть думок партнера. Обидві сторони діалогу будуть активно і рівноправно брати участь в процесі говоріння і слухання. Взаємно зацікавлені, вони у сумісному інтелектуальному зусиллі зможуть створити символічний продукт, який дозволить установити гармонічні людські стосунки, запобігти розриву діалогу і забезпечити соціальну безпеку.

Динаміка створення демократичної України негайно потребує необхідних умов для щирого діалогу. Внаслідок історичного розвитку України на її території спільно існують багато народів, які мають неоднакову культурну ідентичність і різні символічні цінності. Створення їх гармонічної співпраці цілком залежить від чесного, щирого кроскультурного діалогу.

Цей спосіб комунікації містить в собі як надію, та і виклик. Комунікативна ситуація в Україні складається як протидія кроскультурному діалогу. Кроскультурна комунікативна ситуація не сприяє продуктивній співпраці ані на міжнародній арені, ані в умовах України. В українському комунікативному просторі домінують ідеологічні продукти, які нездідні створити свої нові «свободи для» і «свободи від». Соціальне /національне узгодження і згоду слід шукати не десь далеко, а в аналізі своїх власних філософських концепцій. Створення умов соціальної безпеки і громадянської злагоди можна знайти в парадигмі діалогічного мислення, що дозволяє учасникам рівне право на висловлення і слухання реплік своїх опонентів. В сучасному комунікативному просторі спілкування, в якому учасники готові і свідомо настроєні не тільки на говоріння, але і на активне, зацікавлене слухання, признається найбільш значимою моделлю спілкування. В документах міжнародних організацій, зокрема в ЮНЕСКО, така форма спілкування рекомендується як продуктивний метод гармонізації глобалізованого світу. Ідея - діалог – демократія - дипломатія - пронизує всі конвенції, які були прийняті в Раді Європи, ЮНЕСКО і ООН.

У цьому контексті суспільству треба створити парадигму діалогічного мислення, тобто нового типа світогляду, основою якого стане признання переваги світової комунікації в діалогізмі плюралізму національних культур. Такий спосіб комунікації дуже важливий під час війни в сучасній Україні, коли зовнішня загроза турбує кожного. В сучасному інформативному світі повернення класичних форм прямого живого діалогу означає, що уважне слухання, взаємна повага, емпатія визначають опонента як партнера, а не як реципієнта інструкцій, приказів або думок. Створений на взаємній відкритості, відсутності диктату і загроз такий діалог у мультикультурному комунікативному просторі України може мати реально сприятливі наслідки і позитивний резонанс.